

Nr 691

Av herr **Bark m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 146, angående folkhögskolans ställning och uppgifter.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 146 angående folkhögskolans ställning och uppgifter hävdar departementschefen, att graderade betyg icke bör få förekomma vid folkhögskolorna, liksom också att vitsord i flit och uppförande icke längre bör utdelas.

Beträffande betygsgivningen stöder departementschefen sin uppfattning bl. a. på det förhållandet, att fasta kursplaner och enhetliga betygsnormer saknas inom folkhögskolan, varför av folkhögskolan avgivna betyg måste tillmätas ett ganska begränsat värde. I fråga om vitsorden i flit och uppförande hänvisar departementschefen till att sådana vitsord numera icke utfärdas i avgångsbetyg från enhetsskolan, icke heller i betyg över avlagd real- eller studentexamen.

De av departementschefen framförda argumenten för förbud mot betygsgivning i folkhögskolan torde icke kunna fränkännas en viss tyngd. Folkhögskolan tar emot elever, som befinner sig på mycket olika kunskapsnivåer, och med den individualiserade undervisning, som folkhögskolorna söker meddela, är det naturligt att mycket stora olikheter i kunskapsinnehavet kan föreligga även vid kurstidens slut. Emellertid torde man vid de skolor, som utfärdar graderade betyg, känna olust inför en betygsgivning, som enbart skulle avse det faktiska kunskapsinnehavet och som alltså skulle ge ett ogynnsamt utslag för elever med relativt svagt utgångsläge. I verkligheten torde man därför ofta med ett gott betyg också belöna en studieprestation, som främst utmärkts av stor ambition. Men därmed blir folkhögskolebetygen en bristfällig måttstock, då det gäller omfattningen av elevernas »kunskaper och färdigheter».

Det är emellertid uppenbart, att en måttstock av något slag i många sammanhang behövs. Det kan vara av betydelse för de yrkesutbildningsanstalter, som bland de inträdessökande också har ungdomar med exempelvis två vinterkurser vid folkhögskola bakom sig, att kunna få någon uppfattning om dessa ungdomars kunskaper i vissa för utbildningsarbetet betydelsefulla ämnen. Väsentligare för dessa anstalter är dock att erhålla ett omdöme om de sökandes allmänna förutsättningar för vidareutbildning. Det synes då icke välbetänkt att genom lagstiftning söka hindra folkhögskolorna från att avge sådana omdömen, som för utbildningsanstalterna skulle innebära en betydelsefull vägledning.

Strävandena bör i stället inriktas på att finna en väg, som håller folkhögskolorna utanför den konventionella betygsgivningen samtidigt som den ger de av folkhögskolorna utfärdade intygen det önskade upplysningsvärdet. Detta resultat nås, om folkhögskolorna medges rätt att i stället för graderade betyg över elevernas kunskapsinnehav utfärda graderade omdömen om deras studielämplighet (sätt att tillgodogöra sig undervisningen). Sådana omdömen blir oberoende av omfattningen av varje särskild skolas kurser i varje särskilt ämne, och skälig hänsyn kan tagas såväl till vederbörandes kunskapsinnehav vid kursens början som till framstegen under kursen. Om därtill graderingen bindes till en för ändamålet särskilt konstruerad skala med omdömesformuleringar, som icke för tanken till det allmänna skolväsendets mera renodlade kunskapsbetyg, elimineras de av departementschefen påtalade svagheterna i fråga om de hittills nyttjade betygsskalorna, nämligen frånvaron av enhetliga betygsnormer. Givetvis hindrar en sådan uppläggning av betygsgivningen icke skolorna från att i särskilda intyg meddela, att undervisningen i speciellt angivna ämnen haft en viss omfattning och ett visst innehåll.

Vid remissbehandlingen av 1946 års skolkommissions betänkande angående folkhögskolans ställning och uppgifter framlades ett yttrande, där en lösning efter ovan angivna linjer skisserades. Kungl. skolöverstyrelsen anförde nämligen (prop. s. 37 f.), att den visserligen i princip tillstyrkte kommissionens förslag om förbud mot betygsgivning men att den ansåg att 21 § folkhögskolestadgan borde erhålla följande lydelse:

Elev äger av skolans rektor erhålla intyg om genomgången kurs. Styrelsen äger besluta, att i de intyg, vilka sålunda utfärdas, omdöme skall lämnas om elevens sätt att tillgodogöra sig undervisningen. Sådant specialintyg må avse antingen undervisningen i dess helhet eller inom viss ämnesgrupp och skall jämväl innehålla uppgift om undervisningens omfattning. Endast följande omdömen må användas: 1) mindre tillfredsställande, 2) tillfredsställande, 3) mycket tillfredsställande, 4) utmärkt tillfredsställande.

I vidare mån än nu är stadgat må ej meddelas vitsord, avseende elevs kunskaper eller färdigheter.

Skolöverstyrelsen menade därtill, att för genomförandet av denna bestämmelse en övergångstid av fem år borde medges.

Det vill synas som om skolöverstyrelsens förslag, i högre grad än varje annat framlagt förslag, vore lämpat att läggas till grund för en ny lagstiftning i betygsfrågan. Det torde i detta sammanhang böra omnämnas, att frågan om betyg eller icke vid upprepade tillfällen varit föremål för debatt vid de allmänna svenska folkhögskolemötena men att olika meningar därvid stått så hårt emot varandra, att någon form av enighet icke kunnat uppnås. Vid det i augusti 1957 hållna folkhögskolemötet visade det sig emellertid, att en praktiskt taget enhällig opinion hade utkristalliserat sig. Denna opinion menade, att en lagstiftning i huvudsaklig anslutning till skolöverstyrelsens intentioner skulle vara den för folkhögskolan lämpligaste lösningen, medan såväl ett införande av totalt betygsförbud som ett bibehållande av nuvarande normlöshet kunde innebära betydande vådor. Mötet gav också

styrelsen för Svenska folkhögskolans lärarförening i uppdrag att verka för en lösning i huvudsaklig överensstämmelse med kungl. skolöverstyrelsens förslag.

Landets främsta expertis i folkhögskolefrågor står sålunda numera enig i betygsfrågan. Det torde då få betecknas som olyckligt, om riksdagen genom ett uttalande i annan riktning omöjliggjorde ett genomförande av skolöverstyrelsens intentioner eller underlät att främja en reform i enlighet med de av skolöverstyrelsen angivna riktlinjerna. Det naturliga är att riksdagen i stället stöder denna expertis.

Beträffande frågan om bibehållande av folkhögskolornas skyldighet att åt sina elever utfärda vitsord avseende flit och uppförande torde böra framhållas, att dessa vitsord numera synes sakna all betydelse. Folkhögskolorna torde i våra dagar i allmänhet följa den regeln, att en utpräglad misskötsam elev, som icke låter sig talas till rätta, skiljes från skolan före kursens slut, medan åt samtliga övriga elever högsta vitsord rutinmässigt ges i såväl flit som uppförande. Det synes därför icke motiverat, att riksdagen på denna punkt ger en annan mening till känna än den, som departementschefen gett uttryck åt i propositionen.

Med stöd av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte uttala sig för en ändring av 21 § folkhögskolestadgan i huvudsaklig anslutning till kungl. skolöverstyrelsens i proposition nr 146 återgivna förslag.

Stockholm den 15 oktober 1957

Hernfrid Bark

Olof Hammar

Stig Alemyr

Axel Gustafsson

Ernst V. Staxäng

O. Malmberg

Erik Magnusson

Wald. Svensson

i Tumhult